

Selmezbányai Hetilap

TÁRSADALMI HETILAP.

Kiadó tulajdonos és felelős szerkesztő:

SZENTGYÖRGYI EDE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rózsa-utca 74./III. sz. a. hová a lap szellemi közleményei és az anyagi rész is ezimzendő.

Megjelenik minden csütörtökön.

Előfizetési ára:

Egy évre 4 frt.
Fél évre 2 „
Negyedévre 1 „

Egyes szám ára 10 kr.

Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban és Joerges Á. özv. és fia könyvkereskedésében.

Hivatalos, magán- és nyílt-téri hirdetések megállapított díj-szabásunk szerint számíttatnak és minden általunk közölt hirdetésre felvilágosítás ingyen adatik.

A törv. hat. bizottsági tagok választásáról.

A múlt számunkban hozott erről szóló külön közleményünkre vonatkozólag, Farbaky István orsz. gyűl. képviselőnk az alábbi levelet vettük, melyet teljes szövegében közölni annál is inkább kötelességünkben áll, mert legjobb tudomásunk szerint, csakis az ebben mondottak felelnek meg a valódi tényeknek és a tisztelt választási elnök eljárása — mint azt különben határozottan hangsúlyoztuk is — minden tekintetben a legkifogástalanabb volt. Im a levél:

„Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Becses lapjának f. é. március 5-ki számában, a két nappal előbb megejtett törv. hat. bizottsági tagok választására vonatkozólag egyik tudósítója a többek között ezeket mondja: „Külömben joggal kérdezhajjuk, mily okokból lett a hivatalos közlemény közzé téve és mily okokból nem lett az betartva?? Vagy ha már így kellett lenni, miért nem jelentette ki a választási elnök ezt legalábbközvetlenül a szavazás megkezdése előtt, nem pedig a szavazás berekesztése után.“ Becses lapja ugyan a következő sorokban elismerte hogy az elnök eljárásához szó sem férhet, mindazonáltal engedje meg, hogy az igazság érdekében és azon tiszteletnél fogva, melylyel a nagy közönség vé-

leménye iránt mindenha viseltetem: a névtelen felszólaló ur nyilvánvaló tévedését ezennel helyreigazítsam. E végből hivatkozom a választásról felvett jegyzőkönyvre, de hivatkozom mindazokra is a kik a választás megindításánál jelen voltak, hogy én a szavazás megkezdése előtt és nem után, mint a felszólaló ur állította, jelenttem ki, hogy külön kell szavazni a selmezbányai és külön a bélabányai bizottsági tagokra, mint a hogy ez a legtöbb szavazópon tényleg meg is történt.

Indítatva éreztem pedig magamat ezen eljárásra — alapos információ után — nemcsak azért, mert az 1870-dik évi XLII. t. cz. alapján megejtett választásoknál, az 1872-ik évi választások óta, mindig ezen eljárás követtetett, de főleg azért, mert ezt az eljárást a Selmezb. és Bélabánya törv. hat. joggal felruházott sz. kir. város szabályrendelete, mely a magas kormány által 1890. évi január 24-ikén 1109/IVa. sz. a. lett jóváhagyva s eddigelé nem módosított, egyenesen megállapítja. Ugyanis ezen szabályrendelet II. fejezete, mely a törvényhatósági bizottsággal foglalkozik, a 3-ik §-ban elrendeli, hogy: „A törvényhatósági bizottság tagjainak tényleges száma a) Selmezbányán s az ehhez tartozó külutczákban 50; b) Bélabányán 6, összesen 56“ azaz a Selmezbányához és külutczáihoz tartozó törv.

hat. bizottsági tagok számát külön s a bélabányai bizottsági tagok számát is külön állapítja meg, a mi már magában véve is méltányos, mert más-külömben megeshetnék, hogy az egykori önálló szab. kir. Bélabánya városának a most már közös törv. hat. bizottságban sem a virilisták, sem a választott tagok között képviselője nem volna. Az 1892. évi XXVI., két §-ból álló novelláris t. cz. csak az 1886. évi XXI. t. cz. azon intézkedését változtatja meg, mely a törv. hat. bizottság 10 évi mandatumára, a biz. tagok számának a népszámlálás alapján való meghatározására és a választó kerületek időközi kiigazítására vonatkoznak azaz hatályon kívül helyezi a 24. §., 29. §., 32. §. és 43. §-ban foglalt intézkedéseket azon kijelentéssel, hogy ezek helyett ismét az 1870. évi XLII. t. cz. 28., 38. és 44. §§-aiban foglalt rendelkezések maradnak hatályban, azaz a mandatum érvényessége 6 évre lett megszabva s a törv. hat. bizottsági tagok száma független marad a népszámlálás eredményétől. A törvényhatóságokról szóló 1886. évi XXI. t. cz. minden egyéb intézkedései és így az ezen törvény 11. §-ának alapján szerkesztett szabályrendeletek is érvényben maradtak, tehát a Selmezb. és Bélabánya törvényhatósági joggal felruházott sz. kir. város fentebb idézett és a választás megejtésénél zsinórmértékül vett, szabályrendelete is. — Minthogy pedig

T á r c z a.

Röntgen-féle sugarakról.

A helybeli term. tud. és gyógyászati egyesület f. hó 7-én tartott szakgyűlésén előadta Dr. Schwartz Otto m. k. főbányatanácsos akad. tanár.

Már jóval az előadás megkezdése előtt a Belházy-féle ház vegytani tantermét zsúfolásig megtöltötte az előkelő közönség úgy annyira, hogy sokan a legjobb akarat mellett sem voltak képesek a terembe jutni. — S ép ez okból célszerűnek találnók, ha az egyesület ezen érdekes előadást úgy a künrekedtek, mint az érdeklődő hölgyközönségünkre való tekintettel is megisméltelni szives volna.

A szakülést Vadas Jenő akad. tanár elnök lendületes szavakkal nyitotta meg a többi között elmondván, hogy a tudományos világban nagy feltűnést keltő Röntgen-féle kísérleteknek úgy keresztül vitele, de különösen a nagy közönséggel való megismertetése elől egyesületünk sem zárkozhatott el s költséget nem kimélve a kísérletekhez szükséges készülékeket, bár az igen tisztelt tagok utólagos beleegyzése réményében, beszerezte s így lehetővé lett téve, hogy az említett nagyérdékű kísérletekről Dr. Schwartz Ottó tagtársunk szivessege folytán mi is tiszta világos képet nyerjünk s nyujtsunk az érdeklődő nagy közönségünknél.

Végül Dr. Schwartz Otto tagtárs urat kéri fel, hogy az ígért előadását megtartani sziveskedjék.

Az éljenzéssel fogadott elnöki megnyitó befejeztével Dr. Schwartz Ottó kezdte meg előadását a Röntgen-féle kísérletekről

A nagyérdékű előadást bő kivonatban a következőkben adjuk:

„Negyven év előtt — úgyinond — Gossiat az elektromos kisütések tanulmányozására oly üvegesöveket használt, a melyek ritkított állapotban levő levegőt vagy gázokat tartalmaztak. Ezen csövek végein platinadrótok voltak beforrasztva sarkok gyanánt. Ily csövekben a kisütési távolság a szikra hossza tetemesen fokozható, s az itt fel-lépő tűnemények nemcsak a tudományos kutatóra, de minden laikusra is szépségök által érdekeltset get keltettek. A háttvas évek elején Geissler (Bonnban) ilyféle csövek elkészítésében annyira remekelt, hogy e csöveket róla Geissler-féle csöveknek nevezzük mai napig is.

E csövek nemcsak a kisütések tanulmányozásánál váltak igen fontos segédeszközzé, hanem ezek nélkül a szinképelemzés sem fejlődött volna oly magas fokra mint az jelenleg áll.

A tudományos kutatók között első sorban Plücker később Goldschmied és Hittorf említendők. Már a 70-es években Crooks angol tudóssal találkoztunk a kinek sikerült légszivattyújával oly ritkítási fokokat könnyű szerrel elérni, melyeket addig szabályozhatással elérni egyáltalában nem sikerült, s ő volt szerkesztője az utána elnevezett — Crooks-féle csövek — készülékeknek.

Ezekben tanulmányozta a szikrák tulajdonságait s többek között azt tapasztalta, hogy 2—3

mm. higany nyomásig a tevőleges kisütés az uralkodó s ezen kisütések a tagadó sark felé a cső tetszésszerű görbülését képesek követni. — Ha azonban a ritkítás a milliméter ezredrészét éri el, akkor már a tevőleges kisütés megszűnik s helyette a tagadó áram avagy „kathoda“ sugarak lépnek fel, a melyek az üveg anyagában igen erős fluorescenciát indítanak s többé görbe pályát követni nem képesek, hanem egyenes irányban haladnak tovább. Ha ezen sugarak útját pl. egy vékony platina lemezzel álljuk, akkor oly hőfejlődés jön létre, hogy a platina fehér izzásba jön, rubin darabkák élénk vörös színt mutatnak, míg a gyémánt erős fluoreskálásra hozható.

A kathoda sugarak tanulmányozásával többek között Lénárd hazánk fia is foglalkozott; a kinek sikerült bebizonyítani, hogy e sugarak vékony alumínium lemezen úgy áthatolni képesek, hogy a csövön kívül is egy pár milliméterre fluorescenciát előidézni képesek.

Röntgen a würzburgi egyetem tanára a Lénárd-féle eredmények tanulmányozásával foglalkozott, midőn egy alkalommal teljes sötét szobában dolgozva, hol a cső villogásának megakadályozására a csövet lemezzel fődte el úgy hogy kifelé semmiféle fény sugarat hatni képes nem volt. A véletlen úgy hozta magával, hogy a készülék mellett az asztalon egy fluoreskáló anyag feküdt, mely az elzart csőben működő sugarak hatása alatt a csövet borító átlátszatlan papírdaczára fluoreskálást mutatott. Ezen szerencsés véletlen vezette Röntgent az átlátszatlan anyagokon keresztül végrehajtható fényképfelvételre.

az 1886. évi XXI. t.-cz. 22. §-ának rendelkezése szerint az összes bizottsági tagoknak fele a legtöbb adót fizetők közül, másik fele pedig választott tagokból áll, mely utóbbiak ismét felerészben a már idézett törvények alapján, minden 6-ik esztendőben új választás alá esnek: úgy a választást megelőzőleg, egészen helyesen volt a plakátalaku hivatalos hirdetésekben a 25 selmeczbányai és 3 béalábányai virilistának névjegyzéke, valamint a továbbra is megmaradó 13 selmeczbányai és 1 béalábányai választott törv. hat. bizottsági tagnak neve elkülönítve közzétéve s kellett a mostani választást 12 selmeczbányai és 2 béalábányai bizottsági tagra vonatkoztatni.

A midőn pedig a szavazatok megszámlálásánál a néhány szavazólapon fölös számban feljegyzett nevek figyelmen kívül hagyattak: akkor is az 1886. évi XXI. t.-cz. 37-ik §-ának második kikezdése szolgált zsinórmértékül, mely ezt az eljárást egyenesen elrendeli. A választásról felvett jegyzőkönyvben egyébiránt mindezen esetek különlegesen föl vannak sorolva.

Nyugodt lélekkel mondhatom, hogy a választások vezetésénél rám nézve sem egyesek véleménye, sem hirlapcikkük irányadók nem voltak, hanem csak a törvények és az ezeken alapuló, ma is érvényben levő szabályrendeletek s igyekeztem ezeknek a legvégső határig menő kifogástalansággal megfelelni.

Kiváló tisztelettel

Budapest 1896. márczius 7-én

kész hiva

Farbaky István.

orsz. képv. volt választási elnök,

Elmebetegék és hülyék.

A m. kir. belügyminiszterium elrendelte országszerte az elmebetegék és hülyék összeírását, mi városunkban is megtörtént s erre vonatkozólag a következő tudósítást kaptuk:

Selmecz-Béalábánya törvényhatósága területén 1896. évi február havában az elmebetegék és hülyékre vonatkozólag megejtett orvosi vizsgálat eredményében a következő:

Összesen felvétetett 130 egyén; ezek közül

A Röntgen-féle kísérletek keresztülvitelénél előadó Backer helybeli fényképészünk segítségével több igen sikerült képet készített és mutatott be hálás közönségének. A felvételeknél a mint említé a következőkép jártak el: Egy nagyobb ütéri távolsággal 10—15 km. bíró Rumkorff 5 accumulator árama által hozatott működésbe. — A Rumkorff másodrendű vezeték sarkai a csőnek sarkjaival vékony hajlékony rézdróttal létt összekötve és az áram irányát úgy választották, hogy a csövekben alkalmazott aluminium korongocska tagadó sarka kathoda legyen. Ekkor az egész cső, főleg pedig az alsó vége erős sárgás zöld fluorescentiát mutatott s ezen világító rész alá helyezték első sorban az érzékeny lemezt tartalmazó Cassetat, melynek fedő lemeze cseresznyefából készült s 4—5 mm vastagsággal bírt, erre a fedőre tették azon tárgyakat, melyek árnyékképeit előállítani akarták. — Így aczélfogót, elefántcsontmelltűt, a melyek árnyékképei egész tisztán voltak láthatók. A második kép egy kéznek a fényképét mutatta, ennél különösen az volt az érdekes, a melyre különben az előadó — a jelenlévő orvosok figyelmét is felhívta, hogy a felvétel előtt egy aczéltűt helyeztett a kéz alá, a mely az ujjon volt gyűrű által rögzítve lett s így tette ki a fény hatásának. A nyert képen, ugyszintén a pozitív és negatív lemezen a tű kivétel nélkül a csontváz fölött fekvőnek mutatkozik. A 3-ik kép tiszta liszt 10% gypszszel kevert liszt, továbbá három nagyobb gypsz darab képét mutatta, itt csakis az utóbbinak volt árnyéka.

A 4-ik képen faszekrénykében lévő mérleg-súlyok árnyékai voltak láthatók, itt az aluminium súlyok teljesen eltűntek.

Ezen említett képek készítésénél előadó azon meggyőződésre jutott, hogy ha kathoda su-

esik Selmeczbányára 31; Hodrusra 44; Stefflótóra 35 és Béalábányára 20.

Valódi elmebeteg 4; ezek közül 3 „cens-des mania“ alakjában nyilvánul; 1. változó. Notorius alkoholista 8? (lásd alább)

Valódi Kretén 50; a többi főnmaradt 68 egyén testi fogyatkozás nélküli hülye.

A számok látszatra kedvezőtlen eredményt mutatnak (de jobb is lehetne), azonban ez összehasonlítva a 20 év előtiekkel a jelen állapotot mégis aránylag elég kedvezőnek kell tekinteni. Az alkoholizmusnak napról-napra való tova terjedése azonban igen szomorú tapasztalatokra vezet, első sorban pedig a bányász népnél s igen czélszerű volna Németország példáját ez irányban követni. Hogy Curiosum kép Selmeczbányán magában az alkoholizmus rovatában nincs senki felvéve, nem azt jelenti mintha nem volna, hanem mert kivétel képen itt egy sem jelent meg, holott biztos tapasztalatom szerint bőven van.

A pontosan összeállított táblázat azt is mutatja, miszerint az elmebetegség nagyobb foka inkább a női nemet illeti, minek magyarázatát a más irányban összeállított táblázat után majd kifejtenem.

Egy további és megjegyzésre méltó adat az is, miszerint ezen rovatokba tartozó egyének némelyike vagy házasság vagy már özvegy, mely tényeknek méltatásánál kívánatos volna, hogy az ily egyének kötető házassága a jövőben nemzedék érdekében megakadályoztassék. Ezek ugyanis jogi személyek nem lévén saját akarattal nem rendelkeznek s így házasságot sem köthetnek meg; s ennél fogva ezen állapot mint feltétlenül fennálló házasságotgátló akadálykép kell hogy szerepeljen egyszersmindkorra, holott eddig, a táblázat szerint, sok esetben nem szerepelt.

A többi, ezekre vonatkozó bővebb megjegyzéseimet egyelőre magamnak fönntartom.

Selmeczbányán 1896. marc. 6-án

Dr. Longauer.

garak közvetlen hatásával lenne dolga nem felel meg a valóságnak illetőleg a nyert árnyékok alakjának, mert a hatás kuforrása nem a kathoda, hanem a cső alsó erősen fluoreskáló végében keresendő.

Több igen sikerült felvételekből tisztán látható hogy az árnyék mindig felfelé képződik.

A 9-ik kép Backer kisebb fiának láb fejét ábrázolja; érdekes hogy a láb alsó és felső része a felvétel alkalmával tükkel volt ellátva, a nyert képen ellenben csak is a láb alatti lévő tűnek az árnyéka látszik, míg a felső tű teljesen eltűnt.

Legérdekesebb és orvosi szempontból talán a legtanulságosabb egy 16—17 éves fiatal embernek dynamit töltény által megcsontított kéz képe.

A gyűrű alá alkalmazott tű ezen képen is azt mutatták, hogy a Cassettán fekvő, tehát a kéz alján alkalmazott tű képen élesen látszik és pedig oly formán, mintha a tű nem a kéz alatt, hanem a kéz fölött feküdt volna, míg a kéz fölött alkalmazott tű képe ámbár mint az előadó említé ez sokkal vastagabb tűnek felelt meg mint az alsó-é, mégis csak nagyon is elmosódva látszik. Igen érdekes e képen, hogy az ujjak csontvázain világosan látható még 3 darabocska visszamaradt patron szilánk. Ebből kifolyólag megjegyzi, hogy orvosi célokra végrehajtott felvételeknél szükséges volna kettős felvételt készíteni, úgy, hogy a Cassetta az illető testrészt egymás után ellentétes oldalaira helyezendő lenne és az eredmény megítélésénél tekintetbe kellene venni, hogy itt is a látszat csal, a testbe hatolt fém vagy csont tehát ellentétes oldalon keresendő, mint a hogy azt a kép mutatja.

Ezek után előadó tanársegédjének segítségével mellett még egy pár szép kísérletet mutatott be a Geissler- és Crooks féle csövekkel, a melyek

Ujdonságok.

— **Személyi hírek.** Horváth Béla főispánunk ma érkezik városunkba, hogy a holnapi törv. hat. biz. közgyűlésén elnököljön és az ugyan e napon d. u. 4 órakor megtartandó Vörös-kereszt-egylet közgyűlésén is részt vegyen. — Gretzmacher Gyula akad. tanár kir. főbányatanácsos Budapesten tett hivatalos utjából mult szombaton visszaérkezett. — Tandlich Ignác orvos, szombaton, folyó hó 14-én érkezik vissza városunkba. Szathmáry Béla pénzügyminiszteri tanácsos és a bányászati osztály főnöke tegnap d. u. városunkba érkezett, hogy az államvizsgálati bizottságnál mint miniszteri biztos elnököljön. — Nagyszombati Huberth Andor okleveles mérnök lett főispánunk által városi mérnökké kinevezve s hivatalát már e hó 6-án el is foglalta. Már most ajánljuk fiatal mérnökünknek, hogy különösen az utainkat becses figyelmébe venni sziveskedjék.

— **Névmagyarosítás.** Zwierina Adolf akad. tanársegéd Emőki-re magyarosította vezeték nevét.

— **Törv. hat. bizottságunk** rendes havi közgyűlését Horváth Béla főispánunk elnöklete alatt holnap márczius 13-án tartja meg, melyre közönségünk érdeklő figyelmét felhívjuk annyival inkább, mert érdekes ügyek fognak tárgyalatni.

— **A népbank közgyűlése** e hó 18-án d. u. 2 órakor fog az intézet helyiségében megtartatni.

— **A Röntgen sugarakról,** Dr. Schwarz Ottó akad. tanár népszerű előadást fog tartani jövő szerdán d. u. 5 órakor a Belházy-féle házban levő tanteremben különös tekintettel hölgyközönségünkre. Miért már most felhívjuk erre t. hölgyközönségünk figyelmét.

— **A selmeczbányai ker. betegségélyző pénztár** II. rendes közgyűlése f. hó 22-én d. u. 3 órakor fog megtartatni a városháza nagytermében. A közgyűlés tárgyai: 1. A mult évi közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. 2. Az igazgatóság pénztári jelentése. 3. A felügyelő bizottság jegyzőkönyvének felolvasása és a felmentvényi határozat. 4. Az igazgatósági tagok számának kiegészítése. 5. Új felügyelő bizottságnak megválasztása. 6.

szépségük miatt a hallgatóságnál általános tetzésben részesültek. Végül Backer egyleti tagnak a kísérlet keresztül vitelénél tett hathatós támogatásért köszönetet mondva, a nagyérdemű előadást a nagyszámmal egybegyűlt hallgatóság zajos éljenzése között fejezte be.

Vadas Jenő elnök az egyesület nevében még egyszer köszönetét fejezi ki az előadónak fáradozása s ritka szép előadásáért, egyttal felkéri az egylet tagjait, hogy a megüresedett jegyzői tisztséget választás útján betölteni sziveskedjenek; mely álásra egyhangulag Vitális István lyc. tanár választatott meg

Gschwandtner Gusztáv.

Deákhangverseny.

Új jelenség, mely azonban az ifjuság minden barátját igaz örömmel tölti el. Mikor néhány évvel ezelőtt a lyceumi zenetársaság megalakult, csak az iskola épületében mutatta be haladását az úgy nevezett havi összejöveteleken, melyeken a tanulók szülei s azok ismerősei megjelentek, hogy tanui legyenek a fiatalok szárnypróbálgatásainak. Az iskolaépület legnagyobb termei is csakhamar szűkeknek bizonyultak arra, hogy a sok érdeklődőt befogadják.

Ez birta rá az intézet új igazgatóját, hogy már tavaly megadta az engedélyt, hogy a zenetársaság az intézet falain kívül felléphessen. Sokan hibásnak tartják ezen intézkedést; bizonyosan azért nem jöttek el a mult szombati (márc. 7-iki) productióra sem, mivel elveikkel ellenkezőnek vallják, hogy egy főgymnasium ifjusága nyilvánosan szerepeljen. De mivel mégis egészen megtelt a városi vigadó terme, az igen tisztelt igazgató ur is meg lehet nyugtatva a felől, hogy vannak — legalább egy teremre való, a kik azt

Esetleges indítványok (melyek azonban a közgyűlést megelőzőleg 2 nappal előbb írásban benyújtandók.)

— **Bányasérülés.** Daubner József bányamunkás e hó 8-án a pachertárai 9-ik nyílamon kötörmelék lezuhanása következtében fején és lábán megsérült.

— **Lopás.** Sztankay Ferencz gyógyszerész már néhány hét óta észrevette, hogy lepecsélt üvegekben tartott szeszes italait u. m. szilvoriomot és afonyabort stb. valaki dézsmálgatja. Végre a múlt héten rájött, hogy ezt saját laboransa B. J. cselekszi, ki atyja házához vitte az üvegeket, melyek ott a megejtett házmotozásokor teljes számban meg is találtattak . . . — ámde üresen. A hűtlen szolga felett a bíróság fog ítéletet hozni.

— **Bátor fiu.** Mult szombaton délben, a midőn a járásbírósi tisztviselők hivatalukból eltávoztak, egy felügyelet nélkül álló szekeret a lovak etragadtak és már a Zsigmondy-utca vége felé vágattak, a midőn egy 13 éves fiu, kiről megtudtuk, hogy Lányi Nándor a neve s a lyceum III.-ik osztályába járó tanuló, vakmerő bátorsággal a lovak elejébe állott s egy pillanatra azokat feltartóztatta, de bizton földre tepertett s ki tudja, mily nagyobb baja történt volna, ha hirtelen ifj. Och-tendung Ignác és egy járásbírósi hivatalnok segítségére nem jönnek s a neki vadult lovakat így meg nem állítják. Csak jóval ezután futott oda a szekér tulajdonosa Czibulya Mihály tópataki földműves. Ez alkalommal meg kell említenünk, hogy több oldalról kaptunk panaszokat, melyek szerint városunkban gyakran fordul elő, hogy a lovakat felügyelet nélkül hadják az utcán állni, mint az a jelen esetben is történt.

— **Csodával határos gyógyítás.** H. Á. akadémiai hallgató tüdőgyulladásba esett és baja oly súlyossá lett, hogy három orvos egyhangu véleménye szerint felgyógyulásához semmi reményt sem kötöttek. Ily szomorú körülmények között fordult a súlyos beteg ifju édes atyja, az öreg Irmeler bácsihoz, ki már sok embert gyógyított ki súlyos betegségekből, még az öreg Prisnitzlőt eltanult vizgyógyászataival. Az öreg Irmeler maga

mondják, a nyilvános felléptetés mint nagyobb tevékenységre serkentő eszköz okkalmóddal alkalmazható, de az intézkedőknek arra kell vigyázniok, hogy a fellépőkben — pd. kisebb lányoknál szép ruhában — a tetszelgés, a hiuság érzetét felne keltse.

Constatálhatjuk, hogy ebben a tekintetben Fekete István tanár urnak nem volt nehéz a feladata, mert a főgymnasiumnak eddig még nincs nőtanulója, s így csakis fiukat léptethetett fel, a kik persze csak semmi feltűnőt nem mutató ünnepi ruhájukban jelentek meg. De ha ez nem is, annál több nehézséget okozhatott neki az előadott daraboknak betanítása, és pedig olyan sikerült betanítása.

Összesen tíz szám volt, néhány ezek közül kettős, úgy hogy kissé sok is. De mivel e program nagyon változatosan volt összeállítva, a közönségen nem látszott meg, hogy bele fáradt volna. Az estélyt a zenekar kezdte meg Franke Hangverseny nyitányával, mely compositiót a fiatal zenészek egészen helyesen értelmeztek, és valóban szépen árnyalva adtak elő; a zenetársaság elnökén kívül dicséret illeti meg Westhoff Károly VIII. o. tanulót is, ki a zenekart vezette, de az egyes tagokat szinte, mert lelkiismeretesen tanulták be szerepeiket; a szemre is milyen jó hatással volt például a primisták véges-végig egyenlő vonóvezetése. A zenekar másik száma, Thürmer Egyvelege, szinte jó volt, ámbár nem olyan kifogástalan, mint az előbbi. A zenekari számokon csak az a kifogásolni valóm, hogy a közreműködők nagyszáma dacára, erőt nem tudnak kifejteni; de ez a még félénk fellépésen kívül nagyrészt a hangszerek silányságának tudandó be. A zenetársaságnak mindenestre arra kell törekednie, hogy idővel jó hangszereket szerezzen be. Elképzeltem, hogyha nekünk, felnőttnél zenészeknek itt Selmecezen volna egy szakemberünk, kinek tekin-

is beteg volt s csak kocsin lehetett őt a súlyos beteghez szállítani. A beteget megvizsgálta, állapotát bár nagyon rossznak, de nem reménytelennek találta. Megtette rendelkezéseit, melyeket a valóban nagy önfeláldozással ápoló fel-felváltakozó négy kollegái a betegnek, pontosan teljesítettek és ma az ifju minden veszélyen kívül van. Hiába, a víz gyógyereje mégis csak nagy. A jó öreg Irmeler bácsi pedig, ki ismét egy reménydus fiatal életet mentett meg, alaposan ért a vizgyógyászathoz . . . Az isten sokáig a legjobb egészségben éltesse őt!!

— **Milleniumi dióerdő Selmecezbányán.** Ezredéves fennállásunk emlékének megörökítésére, a többi közt, e z e r darab diófának egy területen leendő kiültetése — tehát dióerdősítés — tervezetik városunkban. Terület s kedvező egyéb viszonyok adva vannak; kiültetésére legalkalmasabb 5—9 éves dió fa a város rendelkezésére áll Dr. Tóth Imre bányakerületi főorvos ur szivessége folytán az ő diófa iskolájából: fel sem tudnók tehát tétélezni, hogy a szép terv megne valósuljon.

— **Borsokás sertés.** Fodor József városi állatorvosunk a mult szombati hetivásárkor egy három métermázsát nyomó, leszúrt sertést (sztojajkot) koboztatott el, melynek egész teste telve volt borsokás trihinákkal (ciscicercus cellulose). Az elkobzott sertés nyers karbóllal teljesen hasznavehetetlen állapotba hozatott, azután elásatás miatt a gyepmesternek adatott át. E sertést egy szási zólyom megyei földműves hozta be a városra.

— **Botránys állapotok.** Tereink és utcáink különösen a kisebb mellékutczák ez időszerű állapotát nem nevezhetjük másnak, mint egyenesen botránysnak. Például a Zsigmondy-utczába szekérrel bemenni lehetetlen, mert — a jó isten tudja szándékkal, vagy bornirtsággal van-e dolgunk — két oldalról a jeget lekapálták s a közepén meghagyott magas jégkéreg oly szűk, hogy azon egy szekér el nem fér. — Mindenfelé folydogálnak a patakok és a jég eltakarításával nem gondolkodnak. A főut tele van gödrökkel, melyeken életveszélyes kocsin áthaladni. Bérkocsi-

télyét kénytelenek volnánk valamennyien elismerni, milyen szép hangszerzenét lehetne ilyen lelkiismeretes betanulás mellett produkálni; de sajnos valamennyien csak dilettánsok vagyunk, vezetőnk nincs.

Westhoff bemutatta az ő kis zenekarát is, tagjai leginkább alsóbb osztálybeli tanulók, kik a „Bányamester“ ismert dalát elég csinosan adták elő. Ők a jövő zenészei, különösen az egyik kontrás, ki Wagnernél is wagneriasabban distonált végig következetesen egy hanggal. Különbben lehet, hogy igazságtalanul vádolom őt magát, mert tulajdonképpen az ő hegedűje a jövő hegedűje, lévén az engedetlen hang egy pusztá húr.

A mi az énekszámokat illeti, ezeket Fekete István tanár ur, az egyesület elnöke, személyesen vezette. Odaadó kitartását, ügybuzgóságát a dalok betanításában valóban bámulnunk kell. A ki ismeri azon nehézségeket, melyek még fejletlen esiszolatlan hangok idomításával járnak, s tekintetbe veszi az elért szép eredményt, csak dicsérröleg nyilatkozhatik. A közönség nem is fukarkodott elismerésével, a vezető szerzette népdalokat és a Rákóczy indulót meg is ismételtette; de azt hiszem ennél is nagyobb örömet okoz a tanár urnak az, mikor látja, hogyan csüng minden mozdulatán a vegyeskar apraja-nagyja. „A hajós búcsúja“ és a Toborzó vegyeskarok, valamint Mőhring Esti dala szinte nagyon sikerültek; utóbbi gyermekkar, mely az ő finom árnyalásával és fugaszerű szerkezetével sok munkát adhatott a buzgó elnöknek, de a siker megjutalmazta érte.

Ezek voltak a műsor főszámai. A többi inkább csak a változatosság kedvéért jutott hozzá, de azért szintén dicséretes igyekezetről tett tanúságot. Legsikerültebb volt az Intermezzo synfonico a „Paraszt becsületből“ melyet Berze-

tulajdonosaink panaszkodnak, hogy kocsiak rúgói mind összetörnek lassan ha ez árkos ut így marad a városban. A járás is a legnagyobb veszéllyel van egybekötve. Hétfőn özv. Kapezainé például ugy elesett a tükörsima jégen, polgármesterünk háza mellett a rózsá-utczába vezető uton, hogy fejét betörte a vér csak úgy patakzott s most betegen fekszik. Greguss Antal polgártársunk szintén elcsuszott s oly szerencsétlenül esett el, hogy egyik bordája eltört. Hát még a többi esések és ennek következtébeni zuzódások, melyekről hallgat a kronika? Megfelel-e ezen állapot városunk méltóságának? Nem, ezek az állapotok tűrhetetlenek. — Quousque tandem abutere Catilina patientia nostra??!

— **A selmecezbányai polg. társaskör** f. hó 8-án tartotta meg rendes közgyűlését Sztinyay József elnökletű alatt sok tag jelenlétében. Az elnök, tetszésnyilvánítás közt tette meg évi jelentését, melyből kitűnik, hogy ez egyesület anyagilag is de meg a tagok számában is gyarapodott. 1895. év elején volt 140 rendes és 21 kültag, 1895. év végén 141 rendes és 27 kültag, összesen 168, van pedig jelenleg 148 rendes és 28 kültag összesen 176. — 1895. évben az összes bevétel kitétt 2222 frt 83 krt, kiadás 2028 frt 80 krt. 1895. év végén mutatkozik pénzmaradvány: 194 frt 3 kr. Miután a költségvetés, mely szerint a kiadás 1514 frt, a fedezet 1523 frt több tag hozzájárulása után megállapított, több rendbeli indítvány tététt és fogadtatott el: Így elhatározza a közgyűlés, hogy jövőben gázvilágítást rendez be és egyszersmind örvendetes tudomásul vette, hogy Gyurkovits András a berendezéshez 50 frttal hozzájárul. — A selmecezi szeretett és árvaházra a közgyűlés 5 frtnyi segélyt szavazott meg. Pauer János indítványára köszönetet szavaz az összes tisztviselők buzgó működésükért és a közgyűlés egyhangulag újlag megválasztja azokat. Erre Sztinyay József eddigi elnök kijelenti, hogy habár nagy elfoglaltsága alig enged időt e tisztség viselésére, mindazonáltal azt elfogadja; zajos éljenzések közt vétetett tudomásul ezen kijelentése az elnöknek. Az egyesület tisztviselői a következők lettek: Sztinyay József elnök, Greguss Antal alelnök, Knezo-

viczy Károly és Gryllus Vilmos VII. o. tanulók hegedűn Westhoff zongora kísérete mellett érzelmeteljesen, de nem túlozva, adtak elő. Hermann Bourlesque-je nehéz tréfás darab, s így az előbbi két hegedűs és Krausz Vilmos VII. o. t. nem voltak képesek a komikumot teljesen érvényre juttatni. Hasonlóképpen nehéz volt Terschák Caprice de Concertje, ámbár annak előadásával Westhoff megmutatta, hogy jó flótás is, Söltz Elemér VI. o. t. pedig, hogy alkalmazkodóan tud zongorán kísérni. Hogy a közönség nem zenészei se bánják meg a fiatalságnak szentelt két órát, Kaszner Gyula VIII. oszt. t. egy szerencsétlen — persze selmecezi — embernek élettörténetét monologizálta el, és pedig kellő hatást érve; csak hangja volna kissé érzesebb.

A befező szám a Rákóczi induló volt, ének, zenekar és zongorára (Drobny János VI. o. t.), melyet a már türelmetlen közönség a szinte már türelmetlen fiatalokkal most már illő induló tempóban megismételtett, úgy hogy így hatásosabb volt, mint első ízben. Ezt a sikert tehát a zenetársaság a következő programpontra, a táncznak köszönhetette, melyben azután mostani, leendő (nő?) és volt (régén volt!) gymnasiumi tanulók egyaránt lelkiismeretes buzgósággal tették meg kötelességüket. Mind ezen vigadók, és még azon szegény tanulók is, kiknek az estély 170 frtnyi tisztajövedelmével lehetségessé fog tététni, hogy a tornaünnepély alkalmával megismerkedjenek az ezeréves magyar haza szép fővárosával, kálával és köszönettel teltek el Fekete István tanár ur iránt, kinek első sorban köszönhető az elért szép siker.

Király Ernő.

vits Adolf pénztáros, Melts Károly jegyző, Ravasz Sándor könyvtáros, Friebert Ferencz szertáros, Horváth József másod-szertáros helyett Gyurkovits András. Választmányi tagokul: Altman Imre, Csiba István, Cziczka Sándor, Ertl Vilmos, Goldstücker Márk, Jähn Vilmos, Krausz V. G. Fizély Károly, Oszvaldt Gusztáv, Pauer János régi; új választmányi tagokul pedig: Schwarz Lipót, Ács József, Kuti István, Backer Alajos, Chauer Otto, Dr. Szél László és Wágner József egyhangulag választottak be; számvizsgálókká: Seidel Ágost, Gamma Győző és Aczél János lettek megválasztva.

— **Márczius 15.** Akadémiánk lelkes polgársága márczius 15-én a nagy nap emlékére úgy mint minden évben, most is ünnepélyt rendez, melyre az ifjuság nevében Zivuska Jenő ifj. elnök, Bedő Zoltán ifj. alelnök és Polák Károly ifjusági titkár lelkes felhívást intéztek az összes polgársághoz, hogy az ünnepélynél minél nagyobb számban vegyen részt. Az ünnepély programja a következő: 1. Isteni tisztelet a Nagyboldogasszony templomában. 2. 11 órakor matiné a Városi Vigadó nagytermében. 3. D. u. 2 órakor ünnepély a Szent-Háromság téren. 4. D. u. 4 órakor a szélaknai honvéd-emlék megkoszorúzása. 5. Este 8 órakor ifjusági estély a Városi Vigadó nagytermében. — A helybeii ág. lyceum ifjusága f. hó 15-én, a szabadságharc emlékére szintén ünnepélyt rendez a következő műsorral: Hymnus. Előadja: a lyceumi énekhar. 2. Nemzeti dal. Petőfi Sándortól, szavalja: Hankó Pál VII. o. t. 3. Előszó. Irta s előadja: Nyácsik Béla VIII. o. t. 4. Márczius idusa. Irta Kubán Endre VII. o. t. Szavalja: Westhoff Károly VIII. o. t. 5. Csatározások Selmecezen és vidékén 1849-ben. Irta és felolvassa: Lehotzky Gyula VIII. o. t. 6. Honfoglalás. Szűgyi Józseftől. Előadja: a lyceumi énekhar. 7. Márczius 15. Ábrányi Emiltől. Szavalja: Kaszner Gyula VIII. o. t. 8. Augusztusi napok. Irta Nyácsik Béla VIII. o. t. Felolvassa: Pauks Béla VIII. o. t. 1. Szabadság napja. Kozma Andortól. Szavalja: Krausz Vilmos VII. o. t. 10. Rákóczy induló. Szent-Gály Gyula átiratában. Előadja: a lyceumi ének- és zenekar.

— **A selmecezi kereskedelmi és hitelintézet** rendes évi közgyűlését múlt vasárnap d. u. 2 órakor tartotta meg Krausz Kálmán intézeti elnök elnökleje alatt. Mintegy 590 részvény-szavazat volt képviselve 27 személyesen megjelent részvényes által. A már általunk is közölt igazgatósági és felügyelő bizottsági jelentés örvedetes tudomásul vétetett, mert ezek szerint az intézetnek minden üzleti ágában tetemes haladás és javulás mutatkozik. A szokásos felmentvény megadatott s azután elrendelte a közgyűlés, hogy a tartalék alaphoz az alapszabályokban meghatározott 5% helyett a tiszta nyereség 15—15.8%-a esatoltassék. Az igazgató mandátuma lejárván, igazgatónak egyhangulag Hell Jakab eddigi igazgató választott meg és az igazgatói állás 600 frt évi fizetéssel rendszeresített. Őt kilépett igazgatósági tag helyébe megválasztottak: Schelle Róbert, Jähn Vilmos, Cziczka Sándor. dr. Tandlich Ignác és Veisz Dezső. A felügyelő bizottság tagjaivá lettek: Vagner József, Kőrös László és Puskás József rendes tagok, — Szlujka Pál és Schusztler Antal póttagok. Ez alkalomból elrendelte a közgyűlés, hogy a bank tisztviselők nyugdíj ügyét az igazgatóság alapos tanulmány tárgyává tegye és egy teljesen elkészült erre vonatkozó alapszabály tervezetet terjesszen mielőbb elő. A közgyűlés jónak látta felemelni az igazgatósági tagok jelenléti díjait, a mennyiben a napi biztosoknak ezentul 3 korona, a váltóvizsgálóknak pedig 2 korona fog fizettetni. Végül dr. Goldstücker Márk köszönetet mond Krausz Kálmán elnöknek a közgyűlés tapintatos vezetéseért. Megjegyezzük még, hogy az osztalékok (részvényenként 6 frt) múlt hétfőtől kezdve a bankintézet pénztárában kifizettetnek.

— **A budai császárfürdő veszedelme.** Az 1806-ik évben Marczibányi István és neje szül. Majthényi Mária által a budai irtalmas rendnek adományozott császárfürdőt, melynek tiszta jö-

vedelme a boldogult nemes adományozók akaratára és ápolására fordítandó, nagy veszély fenyegette, a mennyiben a fürdőt hévízzel ellátó „Török és Szent István“ források elapadtak. Ennek okát megalapítandó értekezlethez a belügyministerium által Gretzmacher Gyula akad. tanár és kir. főbányatanácsos lett szakértőül táviratilag meghíva múlt hó 29-én. Jeles szaktudósunkat Torkos L. minist. tanácsos, Perczel D. belügym.-nek bemutatta, ki nagyon szívélyesen fogadta őt s azonnal felkérte, hogy az értekezlet megtartása előtt a helyszínén tanulmányokat tegyen. Gretzmacher Gy. ezt meg is tette és azonnal észrevette, hogy itt komoly kérdéssről van szó, mert a két legdúsabb forrás t. i. a „Török és Szent István“ forrás majdnem teljesen kiapadtak, de szembeötlött neki azonnal az is, hogy a közelben lévő u. n. Malomtó (Lukács fürdő tava) le van csapolva. Megtudta azt is, hogy ezen tavat úgy szépészeti, mint közegészségi szempontból beholtozni akarják, s így szükséges volt a tó vizének lecsapolása és ez okozta a két fentnevezett forrás folyásának megszüntét. Azt is gyanították, hogy e források apadását a Lukácsfürdői mély fúrások idézték elő, de Gretzmacher Gyula szakértő véleménye szerint e mély fúrások eszközlése ezen források apadására nézve befolyást nem gyakoroltak, hanem tisztán a Malomtó lecsapolása okozta e bajt s meg van győződve arról, hogyha ezen tó előbbi régi szintjét eléri duzzadás által, akkor e két forrás vízbősége is visszatér. E szakértői véleményt a belügyminister által egybehívott értekezlet is magáévá tette. Ezen értekezlet elnöke Böckh János, a geológiai intézet igazgatója, tagjai: dr. Sontagh Ferencz, Rupp Imre, Torkos László, az irtalmasrend priorja, a Lukács és királyfürdő részvénytulajdonosai és a szakértők voltak. Az értekezlet természetesen együttes helyszíni szemlét is tartott és erről valamint a tanácskozásról és ennek eredményéről jegyzőkönyvet vétetett fel.

Különfélék.

— **A következő sorok közlésére kérettünk fel:** „A havas Boldogasszony nevű rom. cath. templom egy új oltárképének beszerzésére az adományok gyűjtését már 1894. évi decz 24-én kelt gyűjtő-ívvel Krausz Kálmán főkapitányunk megindította. E gyűjtő iven eddig összesen 56 frt gyűlt össze, mely összeg a selmecezi keresk. és hitelintézetnél 840/II. számú betéti könyvecskére van elhelyezve és a betéti könyvecskét az abban bejegyzett 1 frt 55 krnyi kamattal együtt Krausz Kálmán főkapitányunk. Podhragyay Pál prépost-plébános úrnak adta át. Ezt azzal hozzuk köztudomásra, hogy a további e célra történendő adakozások is a prépost-plébános úrnál teendők. A jelzett gyűjtő-ívi összeghez adakoztak: Hüttl József, 5 frt, Oszvaldt Gusztáv 1 frt, Joerges Ágost. 1 frt, Fodor József 1 frt, Tóth Gáspár 1 frt, Takács Miklós 1 frt, Csiba István 1 frt, dr. Kapp Jakab 1 frt, dr. Stuller Gyula 2 frt, Hell Jakab 1 frt, A selmecezi kereskedelmi- és hitelintézet 2 frt, A selmecezi népbank 2 frt, Szitnyai József 1 frt, Selmecezbánya városa 5 frt, Arthold Géza 1 frt, Altman Imre 50 kr, Velics György 1 frt, Krausz Géza 4 frt Szártorisz 1 frt, Schusztler Antal 1 frt, Selmecezi takarékpénztár 5 frt, Wankovits Lajos 3 frt, Krausz Kálmán 1 frt, özv. Hajdu Béláné 1 frt. Sztankay Ferencz 1 frt, Heyder Antal 1 frt, Vojtás Mátyás 1 frt, Desseffy Aurél 1 frt, Jezsovics Károly 50 kr, Panek Ödön 2 frt, Podhragyay Pál 2 frt, dr. Goldstücker Márk 50 kr, Zlinszky András 1 frt, Heinecz Hugó 3 frt. Összesen 56 frt.

— **A hodrusiaknak.** Jeleztük a múlt számban, hogy hodrusbányai polgártársainknak közölt panaszos levelére, véleményünket el fogjuk mondani. Tesszük azt most s mindjárt kijelentjük, hogy határozottan méltányosnak és jogosnak tartjuk azon kívánságot, hogy Hodrusbánya érdekei egyáltalán nagyobb figyelembe részesíttessenek, hogy törv. hat. bizottságunkban több bizottsági tag által képviselve legyenek, hogy e külutczában lámpák felállíttassanak, hogy a közlegelő kérdése

a lakosság méltányos óhajához képest megoldás és hogy a birkalegelőért eg-egy darab után eddig fizetendő 75 kr.-nyi díj okvetlenül redukáltassék. Ámde az erdőkre vonatkozó azon kijelentést, mintha azok Hodrusbánya sajátját képeznék és így a hodrusiaknak saját fajukat drága pénzen kell megvásárolni — nem tarthatjuk helyesnek; mert a múlt századokból meglévő királyi határozatok szerint ezen erdőterületek egyenesen Selmecezi kir. bányavárosnak adományozottak és Hodrusbánya mindkoron csak mint e városhoz tartozó külutca, jobban mondva a legrégebb időben mint csak egy bányatelep szerepelt oly annyira, hogy soha még a legkisebb községi autonómiával sem bírt. Daczára a multakban többször megkísérlett elszakadási kísérleteknek, ez a fenti okokból soha sem sikerült és a jövőben sem fog sikerülni. — Mindamellett jeles polgármesterünk belátva azt, hogy a mai viszony a jogos és méltányos követelményeknek többet meg nem felel, már régebb idő óta oly terv kerestül vitelét óhajta foganatosítani, a mely terv szerint Hodrusbányában egy bizonyos községi bizottság szerveztetnék, a mely bizottság a külutczágyeinek tárgyalása miatt, mondjuk minden vasárnapon, gyűlést tartana és a mely bizottság véleménye gazdasági ügyekben mindig meghallgatandó volna. Ez mintegy kis községi autonóm jogot adna Hodrusbányának, mely lehetővé tenné azt, hogy ügyes bajukat megbeszélve egyetértő eljárást követve a törv. hat. bizottságban is jobban lehetnének képviselve. — A mi a kezdetben felsorolt jogos igényeket illeti, arra nézve megnyugtathatjuk hodrusi polgártársainkat, mert illetékes helyről vett értesülésünk szerint, azok már legközelebb — még pedig a lakosság óhajához képest — kielégítést fognak nyerni. — Addig is legyünk türellemmel!

Hirdetések.

Meghívó.

A selmecezi népbank 1896. évi márczius 18-án délután 2 órától kezdve tartja az intézet helyiségében rendes évi közgyűlését, melyre a t. részvényesek tisztelettel meghívotnak.

Az igazgatóság.

A n. é. közönség b. tudomására hozni bátorkodom, hogy egy előnyös alkalmi vétel folytán képes vagyok 3 ¹⁰/₁₀₀ méter szövetet egy egész férfiöltönyre **6 fittól 12 frtig**, Kamgarn szövetet egész férfiöltönyre 7 fittól 12 frtig árusítani. Együttal ajánlom gráci, angol, francia, brünni stb. posztókkal dusan felszerelt választékos szövet, valamint dus választéku kész gyermeköltöny raktáromat, mely öltönyöket különben mérték szerint is készítek.

A midőn üzletemet mindennemű ruha és öltöny, ugymint: legújabb divatu és szabásu polgári, erdészeti, bányászati és katonai — előírás szerint kiállított egyenruhák elkészítésére a n. é. közönségnek ajánlanám, egyszersmind kérem nagyrabecsült pártfogását. Maradok kiváló tisztelettel

JÄHN VILMOS
szabóüzlet-tulajdonos.

Üzlethelyiség-változtatás.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására adni, hogy **üzleti helyiséget e hó 18-tól kezdve az I. negyed 42. sz. a. lévő saját házamba tettem át** és kérem, hogy az eddig is tanusított bizalmat továbbra is megtartani kegyeskedjék; mert ezentul is legfőbb törekvésem leendő üzleti szoliditás és realis eljárás által teljes megalégedését kiérdemelhetni.

Magamat a n. é. közönség nagyrabecsült jóakarataiba ajánlva maradok kitünő tisztelettel

Selmecezbányán
Jähn Vilmos,
szabóüzlet tulajdonos.